

TERMINOLOGIJA NA PODROČJU SPECIALNE IN REHABILITACIJSKE PEDAGOGIKE/ ANDRAGOGIKE

**Specialno – pedagoški zorni
kot**

Kaj je terminologija?

Premise:

- terminologija je standardiziran model znanstvenega izrazoslovja → tega ne smemo mešati s pogovorno rabo
- znanstvena terminologija je bistven konstitutivni element-aspekt vsake znanosti (F. Pediček)
- področje specialne pedagogike v vsakokratnem času in prostoru določajo naslednji faktorji (D.D. Sage):
  - terminologija
  - filozofska prepričanja
  - zgodovina
  - lokalne tradicije
  - uradne institucije
  - finančne možnosti

Terminologija kot znanstvena disciplina se je pojavila pred 80.leti kot posledica:

- razvoja znanstvenih disciplin
- vse intenzivnejšega povezovanja in komuniciranja v svetu

Terminologija se ukvarja:

- s študijo terminov
- z njihovo uporabo

Terminologijo zanima, kako kak termin nastaja, se spreminja in kakšna je njihova notranja relacija s kulturo.

KDO DELA TERMINE?

- terminologija se razume kot teoretična, empirična in razvojna graditev izrazja, pri kateri morajo sodelovati različni strokovnjaki:
  - središčna vloga pripada strokovnjakom, raziskovalcem, znanstvenikom

določenega področja, ki oblikujejo, dodeljujejo pojme v sistemu mišljenja, razumevanja, pojmovanja

- ker pa strokovni jezik ni samosvoja tvorba, morajo sodelovati jezikoslovci, ki presojujejo, ali termin ustreza duhu jezika

KAJ RAZUMEMO POD BESEDO "TERMIN"?

- najprej kot znak, besedo (znamenje) → to najdemo v slovarju slovenskega knjižnega jezika
- nato kot izraz (strokovni izraz) za normiranje določenega strokovnega pojma → to je navadno zajeto v strokovnih leksikonih in terminoloških slovarjih
- končno kot vsebinski pomen- pojem (pojem je misel o neki stvari). To je najvišja stopnja- znanstveno izražanje kot rezultat spoznanja in sodelovanja sorodnih strok, filozofije in logike.

KAJ MORAMO VEDNO UPOŠTEVATI V TERMINOLOGIJI?

- zakonitost po ohranjanju (redukcionizem → za ohranjanje jezika) → termin

je to, kar drugi niso
- zakonitost po spreminjanju terminov

Med posameznimi termini je potrebno poiskati zveze, odnose, ki termine šele povezujejo v funkcionalno celoto (v njej vsak termin dobi svoj pravi položaj, mesto in funkcionalni pomen)

Pri terminologiji moramo upoštevati pogoje družbenega okolja (kulturni kontekst)

Jezik je stvar vseh in ne le posameznikov, zato ne more podlegati vsakršnim spremembam!

Pomen in značaj terminologije na področju vzgoje in izobraževanja posebnih potreb

Zakaj je terminologija tu še posebej občutljiva?

- ker je specialna pedagogika mlada disciplina
- ker je izrazito interdisciplinarna
- ker termini zajemajo kulturo in odnose v družbi – v tem primeru odnos do drugačnih
- ker se skuša aplicirati – implementirati novo post modernistično filozofijo in etiko
- ker na tej osnovi nastaja nova kultura in paradigma – inkluzivna paradigma
- ker različne mednarodne organizacije/ asociacije (UNSCO, OECD, WHO)s svojimi dokumenti definirajo in usmerjajo skrb za drugačne
- ker se države podpisnice teh dokumentov obvezujejo, da bodo upoštevale določila in smernice

V pojmovanju OPP se oblikuje nova paradigma (nov miselni vzorec, novo pojmovanje in odnos do drugačnih)

Spreminja se torej filozofsko, etično, pedagoško in vsako drugo pojmovanje OPP

Praktično aplikativna raven terminologije na področju OPP v Sloveniji

Katero strokovno izrazoslovje na področju specialne pedagogike je potrebno podvreči terminološki analizi?

- a. poimenovanje stroke- specialna pedagogika
  - b. poimenovanje nove paradigme in koncepta
  - c. klasifikaciji OPP
-
- a. Specialna pedagogika:
    - termin nastal 1930 (Hanselmann) (Sonderpädagogik, Special Education)
    - v Sloveniji 1988 uvedli naziv “ defektologija” (a koeksistirala sta oba naziva defektologija in specialna pedagogika)
    - zakaj smo opustili termin defektologija?
    - opustili termin defektologijo in ga nadomestili z “ specialna in rehabilitacijska pedagogika” → smo spremenili le naziv ali tudi pojem?

- uveljavlja se nova inkluzivna paradigma → več kot 2/3 OPP z odločbo se šola v rednih šolah → gradi se šola za vse
- Pedagoška fakulteta Koper je akreditirala in izvaja nov program “ inkluzivna pedagogika”
- kakšen je odnos med “ specialno pedagogiko” in “ inkluzivno pedagogiko”?

b. Poimenovanje nove paradigme in koncepta

- pred pol stoletja nastal termin integracija (Mikkelsen)
- kaj je integracija?
- z uresničevanjem postmodernistične filozofije in etike (enake možnosti, pravičnosti, človekove pravice..) pojem integracija ni več zadoščal → nastal termin inkluzija.
- kaj je inkluzija? Kakšna je inkluzivna paradigma? Kakšna inkluzivna šola?
- kakšen je odnos med obema terminoma?

c. Klasifikacija OPP

- klasifikacija (opredeljevanje in razvrščanje v razrede,skupine) je ena ključnih nalog pri obravnavi OPP
- klasifikacija je orodje za:
  - zbiranje, sestavljanje in prezentacijo podatkov (statistika)
  - za razvoj politike, diagnosticiranje, razvoj vzgoje in izobraževanja, zakonodajo.....

- klasifikacija ni le poimenovanje → je veliko več
- v svetu so 3 ugledne asociacije, ki klasificirajo OPP:
  - UNESCO → 1997 sugerira “ posebne edukacijske potrebe”
  - OECD 2005/06 tripartitni klasifikacijski in kategorizacijski sistem → 3 D (disability, difficulty, disadvantage)
  - WHO – 2001 nadomestila ICDH 1980 in postavila “ funkcionalni model” (strukture in funkcije, aktivnosti in participacija, okoljski dejavniki, osebni dejavniki)

Nekateri problemi naše klasifikacije:

- s šolsko prenovo spremenili klasifikacijo:
  - razširili skupino “ govorne motnje “ v “ govorno jezikovne motnje “
  - uvedli “ dolgotrajno bolne”
  - uvedli novo skupino OPPPU → v kakšnem odnosu ta termin s SUT?
  - spremenili naziv MVO v “ vedenjske in čustvene motnje”
- ponujajo se novi termini in klasifikacije:
  - znižane učne sposobnosti
  - spekter avtistični motenj
  - vedenjske in čustvene težave

Za izhodišče analize terminov potrebno najprej jasno opredeliti diskurz:

- ali še vedno diskurz odklonskosti, deviantnosti
- ali sodoben diskurz funkcionalnosti

dr. Božidar Opara